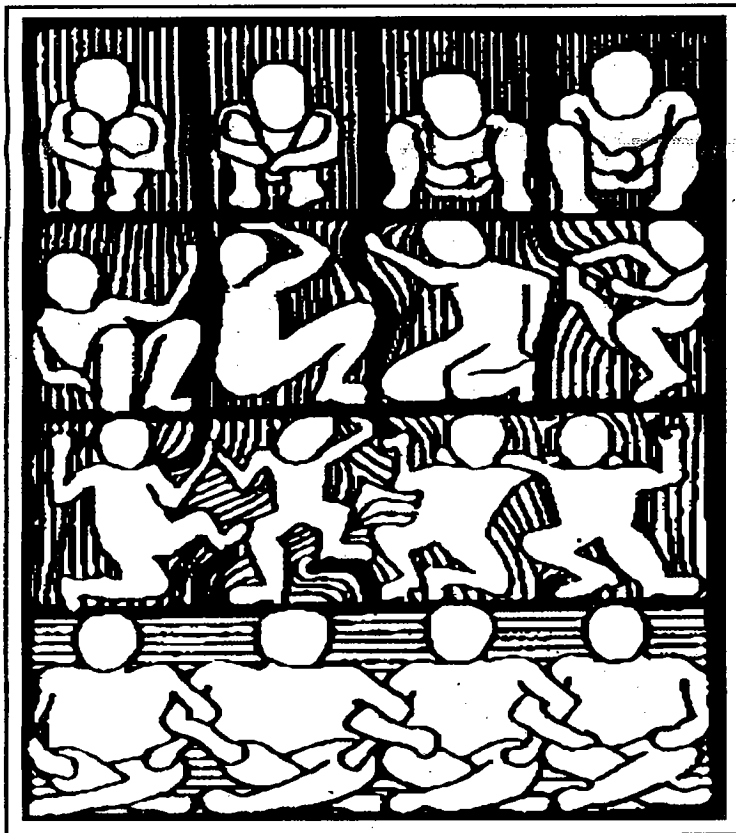

Oktober 1995 oplage 15.000 Uitgave van het Autonomo Centrum Bilderdijkstraat 165f 1053 KP Amsterdam

“Je wordt in de gevangenis niet als mens behandeld”

John en Ben zijn vluchtelingen die een gevangenschap achter de rug hebben in de Willem-II gevangenis voor illegalen in Tilburg. Zij werden opgepakt wegens het niet in het bezit zijn van geldige verblijfspapieren. Na lange tijd vastgezet te hebben zijn ze alle twee weer op straat gezet. Dit zijn nu mensen die Justitie ‘technisch niet verwijderbaren’ noemt en die Justitie in Ter Apel wil opsluiten. Misschien worden ze weer opgepakt, weer op straat gezet, weer opgepakt, weer op straat gezet ..., enzovoorts.

**Informatie-
en discussieavond
met voor- en tegenstanders
van het verwijderingscentrum**

Maandag 23 oktober 1995

Aanvang 19.00 uur

**‘t Boschhuis
Boslaan 6 in Ter Apel**

John werd gearresteerd bij een controle in de trein, door het Mobiel Toezicht Vreemdelingen (Marechaussee die controleert in het grensgebied), terwijl hij op bezoek ging bij een vriend. Hij had geen paspoort en werd meegenomen. Zonder berechting werd hij vijf maanden in de gevangenis opgesloten.

“Niemand in de trein werd gecontroleerd, alleen ik. Ik ben zwart en de anderen niet.”

Bij aankomst op Schiphol had hij al drie maanden vast gezeten in het Grenshospitium. Dat is de gevangenis aan de grens voor mensen, waarvan Justitie vindt dat het asielverzoek kansloos is. Hij mocht Nederland niet in. Na drie maanden opeens toch wel, hij werd namelijk op straat gezet. Als ‘illegale’ vluchteling gaat hij sindsdien door het leven.

Verwijderunit

De Willem-II gevangenis in Tilburg is, evenals in Ter Apel de bedoeling wordt, gericht op uitzetting. Er zijn terugkeerfunctionarissen actief, ambassadepersoneel van diverse landen loopt in en uit en er worden zelfs vluchtelingen per telefoon gepresenteerd aan ambassades om ze uit te kunnen wijzen. Het effect is echter minimaal. Ongeveer de helft van de gedetineerden is uitgezet in het eerste jaar van het bestaan van de Tilburgse gevangenis, van eind april '94 tot mei '95. De andere helft werd weer op straat gezet of kreeg een plek in de opvang.

John: “In Tilburg kwam er een terugkeerfunctionaris naar me toe die me vertelde dat ik hier wel een jaar zou kunnen vastzitten als ik niet aan mijn uitzetting meewerkte en m'n koffers zou pakken! Meewerken? Wat moest ik dan doen?”

Bij zijn asielaanvraag op Schiphol had hij Justitie zijn hele vluchtverhaal verteld. Het enige dat ontbrak waren papieren. Dit komt omdat in zijn land een burgeroorlog woedde.

(Vervolg pagina 6)

Waarom een informatiekrant?

De discussie over het verwijderingscentrum Ter Apel legt vooral de nadruk op de voordelen die dit centrum voor Ter Apel zou hebben. Wij, als tegenstanders van het verwijderingscentrum, hopen dat deze informatiekrant bijdraagt aan een discussie die over meer gaat dan alleen het behoud van werkgelegenheid in Ter Apel.

Inhoud

pagina 2

Meer informatie?

Chronologie verwijderingscentrum Ter Apel

Ervaringen bezoekgroep van het Autonomo Centrum in het Grenshospitium

pagina 3

Voormalig vreemdelingenbegeleidster Anta van Bohemen: “Je bereikt niks met zo'n gevangenis”

pagina 4

Ad van der Maden (Abva Kabo)

“Het gaat om een bepaald soort werk met een bepaald soort mensen.”

pagina 5

Hans van Duijn, voorzitter Nederlandse Politie Bond
“Opsluiten is een nep-oplossing”

Is de wereld van iedereen? - Het verwijderingscentrum als onderdeel van het vreemdelingenbeleid

pagina 6

Wethouder uit Pekela pleit voor structurele maatregelen
“Komst verwijderingscentrum geen oplossing werkloosheid Oost-Groningen”

pagina 7

Hellevoetsluis: Een vooroorlogse boodschap voor Ter Apel
Laat de geschiedenis zich herhalen?

pagina 8

Zeventien jaar volgens de regels gespeeld en toch van het veld geschopt - Vele illegalen betalen premies zonder daarvan iets terug te zien

De meest gestelde vragen over gevangenissen en het verwijderingscentrum voor vluchtelingen en illegalen

Chronologie verwijderingscentrum Ter Apel

Op **15 oktober 1994** kondigt staatssecretaris van Justitie Schmitz (PvdA) de komst aan van een 'justitieel verblijfcentrum' voor uitgeprocedeerde vluchtelingen in Ter Apel. De bedoeling van dit 'interneringskamp', zoals de kranten het noemen, is het vastzetten van mensen die niet kunnen worden uitgezet omdat zij geen geldige papieren bezitten of omdat de landen van herkomst hen niet terug willen nemen.

In **maart 1995** bericht het Nieuwsblad van het Noorden dat, ondanks herhaalde verzoeken van vakbonden, het Ministerie van Justitie nog steeds niet officieel bevestigd heeft dat er een gesloten verwijderingscentrum komt.

Op **25 april** brengt de staatssecretaris via een brief de Tweede Kamer op de hoogte van de komst van het verwijderingscentrum in Ter Apel. Het centrum is een combinatie van een Huis van Bewaring (HvB) met 288 plaatsen en een Asielzoekerscentrum (AZC) met 300 plaatsen. Het centrum levert 350 volledige banen op. Een speciale verwijderingseenheid van de Immigratie- en Naturalisatie Dienst (IND) gaat zich in Ter Apel intensief bezig houden met de uitzetting van vluchtelingen, die niet beschikken over reis- en/of identiteitspapieren. De gemiddelde verblijfsduur van deze categorie zal naar verwachting drie maanden worden.

In dezelfde brief spreekt Schmitz de verwachting uit, dat de helft van de vluchtelingen in het toekomstige verwijderingscentrum Ter Apel binnen drie maanden wordt uitgezet. Een kwart van de mensen zal na die drie maanden naar een gewoon Asielzoekerscentrum en de overblijvende mensen worden op straat gezet. De Tweede Kamer heeft in meerderheid geen bezwaar geuit tegen het op straat zetten van vluchtelingen.

Op **11 juli** worden het personeel van het NAVO-depot en de bevolking van Ter Apel door het Ministerie van Justitie voorgelicht. Volgens directeur H.P.A. Nawijn van de IND is het verwijderingscentrum voor vluchtelingen die 'dingen doen die niet door de beugel kunnen' of 'zich niet aan

de meldplicht houden'. Nawijn spreekt met geen woord over de illegalen, die volgens de staatssecretaris ook in het centrum terecht komen. Het speciale AZC in het verwijderingscentrum heeft, in vergelijking met een normaal AZC een zwaar regime, zoals een dagelijkse meldplicht.

Nawijn ontkent dat er na drie maanden mensen op straat gezet worden, zoals Schmitz meldt. Hij geeft wel toe dat deze mensen bij het dichtstbijzijnde treinstation worden afgezet met de mededeling Nederland zo snel mogelijk te verlaten. Ook blijft de verhouding tussen AZC en HvB onduidelijk. Het lijkt erop dat deze twee delen van het verwijderingscentrum nogal op elkaar lijken op de tralies na.

Op **5 augustus** meldt het Groninger Dagblad dat het AZC en het HvB op 1 januari 1996 open gaan, terwijl op de informatieavond van 11 juli Burgemeester Euverink van Vlagtwedde meldt, dat het AZC in de loop van 1996 en het HvB in 1997 open gaan.

Op **13 september** melden kranten in Noord-Nederland dat de komst van het verwijderingscentrum onzeker is, omdat de grond van het NAVO-depot ernstig vervuild is. Er vindt een onderzoek plaats naar de mate van vervuiling van de grond en de Rijksgebouwendienst is al op zoek naar een alternatieve locatie voor het verwijderingscentrum. Defensie moet het terrein gesaneerd opleveren, dat is duur en kan vertraging betekenen. Het kan ook zijn dat Justitie genoeg neemt met een andere locatie.

Tijdens de **Algemene Beschouwingen** meldt premier Kok dat het verwijderingscentrum eind 1995 nog in werking treedt, terwijl de verwachting is dat de bouw vertraging zal opleveren.

Per **1 oktober** zijn werving en selectie van personeel afgesloten en zal de bouw officieel moeten starten. Personeel zal stage gaan lopen en ervaringen opdoen in andere justitiële inrichtingen.

Drewes de Haan

Meer informatie?

Voor meer informatie over het gevangenzetten van vluchtelingen en illegalen, kunt u terecht bij:

Werkgroep Vluchtelingen Vrij

Postbus 1472

9701 BL Groningen

tel. 050 18 95 50

Bezoekgroep Willem II Kazerne de Vuurdoop

Centrum voor actie en bezinning

Bisschop Zwijsenstraat 17

5038 VA Tilburg

tel. 013 421 982

Bezoekgroep Grenshospitium

Autonoom Centrum

Bilderdijkstraat 165f

1053 KP Amsterdam

tel. 020 612 6172

Bezoekgroep Huis van Bewaring in Leeuwarden

Steungroep Vluchtelingen Leeuwarden (SVL)

Keizersgracht 13

8911 KR Leeuwarden

tel. 058 155 905

Informatiekrant verwijderingscentrum Ter Apel is een uitgave van het Autonoom Centrum, een organisatie die zich sinds jaren onder andere inzet voor vluchtelingen en mensen zonder verblijfsvergunning. Het Autonoom Centrum wijst het opsluiten van deze mensen die niets misdaan hebben onder alle omstandigheden af.

Deze krant is mede mogelijk gemaakt door: Voedselkollektief Groningen, de Brandnetel (Winschoten), Groen Links Groningen, Woon-werkpand Tetterode (Amsterdam) en het Frysk Anti Fascisme Komitee (Leeuwarden).

Financiële bijdragen aan deze krant kunnen worden overgemaakt op giro 6131418 ten name van Stichting Afval in Amsterdam.

Het Grenshospitium

Ervaringen bezoekgroep van het Autonoom Centrum in het Grenshospitium

Bijzondere gevangenen bleef in Nederland

Op 25 april 1992, nog geen drie weken na de opening van het Grenshospitium in Amsterdam Zuid-Oost, werd het Autonoom Centrum door Zairese vrienden gebeld met de mededeling dat een 7 maanden zwangere Zairese vluchtlinge was overleden in een ziekenhuis te Meppeel. De vrouw was pas 14 dagen in Nederland, waarvan acht in het Grenshospitium zonder voldoende medische zorg. Het Grenshospitium is geopend op 6 april 1992 en was een gevangenis voor kansloze asielzoekers die op Schiphol aankwamen. Op dit moment is het een gevangenis voor illegalen, mensen zonder geldige papieren.

Naar aanleiding van het onderzoek naar het overlijden van deze vrouw en de invloed van het gesloten karakter van het Grenshospitium ontstond een bezoekgroep. De bezoekgroep wilde een ondersteuning geven bij de asielverzoeken van vluchtelingen, morele steun geven in een voor hen onbegrijpelijke si-

tuatie en opkomen voor hun rechten als gevangenen. Daarnaast wilde de bezoekgroep informatie over de situatie van deze vluchtelingen en over de gesloten inrichting in de publiciteit brengen.

Bij de opening van de gevangenis was het regime vrij soepel. Naarmate de gevangenis meer en meer vol raakte, namen de spanningen toe. Deels omdat de gevangenen niet '4 tot 6 weken' opgesloten zaten zoals het Ministerie van Justitie beweerde, maar 4 tot 6 maanden. Een andere reden was het gebrek aan voldoende gekwalificeerd personeel.

Een half jaar na de opening was de situatie zo ernstig, dat er al meer dan 5 keer ingegrepen was door een speciale oproer-eenheid van de politie, omdat het personeel de situatie niet meer aankon. Vluchtelingen werden met de regelmaat van de klok overgeplaatst naar isolatie-afdelingen van andere gevangnissen. Dit gebeurde ondanks

dat rechters het herhaaldelijk verboden hadden.

Wij ondervonden steeds meer moeilijkheden bij het afleggen van bezoeken. Wij mochten bijvoorbeeld geen pen en papier meer mee naar binnen nemen en er was een verbod om met personeelsleden of rechtshulpverleners te praten. De vluchtelingen werden geïntimideerd om van ons bezoek af te zien.

Het meest opvallende van de grensgevangenis is dat in ruim dertig procent van de gevallen rechters besloten dat vluchtelingen door konden naar de open opvangcentra, en vanaf 1 januari 1994 bijna iedereen. Daarnaast is bijna 10 procent van de gevangenen vluchtelingen op straat gezet omdat het Ministerie van Justitie hen niet kon uitzetten. Vele van deze mensen hebben soms 6 maanden opgesloten gezeten.

Sjoerd Bosch

Voormalig vreemdelingenbegeleidster Anta van Bohemen:

“Je bereikt niks met zo’n gevangenis”

Anta van Bohemen (51) werkte meer dan een jaar als vreemdelingenbegeleidster in het Grenshospitium, in Amsterdam Zuid-Oost. Ze was er gaan werken omdat ze het belangrijk vindt om haar medemensen te helpen. Na één jaar werken, kwam ze tot de conclusie dat de manier waarop de vluchtelingen daar behandeld worden, mensonterend is.

Toen de verhalen over misstanden in het Grenshospitium naar buiten begonnen te druppelen, werd Anta ontslagen. Ze zou te soepel omgaan met de strakke regels van de directie. Maar een open onderzoek naar haar functioneren en de misstanden heeft nooit plaatsgevonden.

Haar trillende vinger gaat langs de mensen op foto's in Vrij Nederland waar een reportage in staat over het Grenshospitium. “Het is raar, net of ik daar nooit gewerkt heb”, zegt Anta, terwijl ze de foto's ziet. “Deze man heeft een maquette gebouwd van de gevangenis. Hij mocht in Nederland blijven en daar was ik blij om. Maar deze man ...”, ze wijst op een man die tussen politie en bewakers wordt vastgehouden, “... is uitgezet en dat vind ik heel erg.”

Ruim een jaar heeft Anta gewerkt in het Grenshospitium. In deze gevangenis werden volgens Justitie kansloze vluchtelingen opgevangen die op Schiphol waren opgepakt omdat ze niet over geldige papieren beschikten. Na verhoor door de vreemdelingendienst in Hoofddorp wachtten de vluchtelingen in de grensgevangenis op de uitslag: vertrekken of blijven. Soms duurde de opsluiting wel een half jaar. Een lange periode van onzekerheid, angst en twijfels.

Op straat

Anta van Bohemen had al jarenlang in het gevangeniswezen gewerkt, toen ze in 1993 werd overgeplaatst naar het Grenshospitium. Voordat ze in dienst trad, heeft ze in een gevangenis gewerkt voor mensen met psychische problemen die veroordeeld waren tot dwangverpleging.

Aanvankelijk had ze best plezier in haar werk, “...omdat ik toch een stukje menselijkheid kon laten zien aan die vluchtelingen.” Ze startte een project, ‘het winkeltje’, waarin ze kleren die ze voor een prikkie op de markt haalde, verkocht aan de vluchtelingen. Ze keek TV, kaartte en deed andere spelletjes met hen.

Haar achtergrond als psychiatrisch verpleegkundige kwam soms goed van pas. Het andere personeel kwam vaak naar haar toe als er iets loos was. Anta weet dat het niet makkelijk is om op zo’n plek te werken. Ze geeft het ene schrijnende voorbeeld na het andere. Kinderen die nog geen glaasje limonade mogen hebben. Machtsvertoon van de ME, die mensen hun cel in slaan als ze weigeren om kwart over negen achter slot en grendel te gaan. Sterk vermagerde jongens die zwak en ziek in het donker op straat worden gedumpt omdat Justitie niets met ze kan en daardoor gedwongen worden in de illegaliteit te verdwijnen. Deze jongens mogen niet blijven, maar ze kunnen ook niet terug naar hun land.

Tegenstellingen

De spanning was in de Grenshospitium soms om te snijden en de strakke regels maakten het soms zeer lastig om er te werken. “Vandaag moest je lief tegen ze zijn en morgen moest

je ze behandelen als crimineel”, zegt Anta. Het regime werd steeds strakker tijdens het jaar dat ze er werkte. De magnetron mocht niet meer worden gebruikt en het winkeltje werd gesloten omdat Anta er aan zou verdienen (“ik heb er nooit een cent aan overgehouden”).

Willekeur

En dan zijn er nog de vreemdelingenbegeleiders die eigenlijk ongeschikt waren voor dit werk. Sommigen waren bang en reageerden daarom overdreven agressief. Anderen hadden ‘gewoon’ een hekel aan zwarten. Er was sprake van jaloezie, afgunst, kritiek op elkaar. Volgens Anta moet er een humanere opvang komen. “We moeten naar die mensen luisteren. Niet zeggen dat ze allemaal met hetzelfde verhaaltje komen, maar ze een menswaardige rechtstoestand aanbieden. Niet zomaar zeggen: jij moet eruit en jij kan blijven.”

Het is erg zwaar om te werken met mensen die onberecht gevangen zitten, weet Anta. “Je moet met twee gezichten werken”, zegt ze. “Je moet schizofreen worden. Aardig zijn, want als je dat niet doet, kweek je agressie. Tegelijkertijd moet je je aan keiharde regels hou-

den, waar je het soms helemaal niet mee eens bent.”

Anta vindt het verschrikkelijk dat in Ter Apel een nieuwe gevangenis wordt geopend. “Je bereikt er niks mee. Vluchtelingen worden vastgezet als criminelen, terwijl je helemaal niet weet of het criminelen zijn. Er zitten hier een hele hoop mensen onterecht gevangen, onberecht. Laat Amnesty International eens een rapport over deze toestanden maken.”

Ontslag

Op een dag kwam er een journalist langs van Elsevier Magazine. Hij schreef een kritische reportage over het Grenshospitium. De directeur stelde een intern onderzoek in. Naar aanleiding van het onderzoek werd Anta ontslagen, ze weet zelf nog steeds niet precies waarom. Tot twee keer toe is haar een ambtenaren-rechtszaak aangeboden, maar beide keren werd deze door Justitie weer ingetrokken. Ook de advocaat die Anta daarna in de arm nam, kon niets voor haar doen. “Het enige dat ik wil is openheid over wat er gebeurt in deze gevangenissen en over hoe Justitie met mensen en het personeel omgaat.”

Annemiek Horst

Ad van der Maden (Abva Kabo):

“Het gaat om bepaald soort werk met een bepaald soort mensen”

Ad van der Maden is werkzaam bij de Abva Kabo in Bergen op Zoom, de vakbond voor overheids personeel. Sinds drie jaar behartigt hij belangen van werknemers in dienst van de Rijksoverheid in het district Zeeland en Noord-Brabant. Enkele werknemers van de Willem-II gevangenis, een gevangenis voor illegalen in Tilburg, zijn lid van de vakbond.

In de Willem-II is het beleid erop gericht om het contact tussen personeel en asielzoekers zo beperkt mogelijk te houden. “De zaak moet beheersbaar worden gehouden,” zegt Ad van der Maden. “Het personeel gaat er van uit dat de asielzoekers, vaak schrikachtige uitgeprocedeerden die niets te verliezen hebben, over vier weken weer weg zijn. Sollicitanten moeten erop worden voorbereid dat dat vaak niet zo is.”

Hoe zou dat moeten?

“Met reële voorlichting, die aan de sollicitatieprocedure vooraf moet gaan. Er moet niet worden gezegd dat mensen in verband met de hoge werkloosheid toch geen andere keuze hebben en dat ze daarom niet goed hoeven te worden voorgelicht. Daarnaast zijn scholing en stage belangrijk. Stage-lopen in de Willem-II gevangenis kan iets bijdragen, maar de grootste problemen ontstaan bij het werken in de praktijk. Onervaren mensen kunnen dit niet aan doordat ze niet weten hoe ze moeten omgaan met desperate mensen. Dit levert situaties op waarbij de negatieve ladingen toenemen, dat leidt tot escalaties. Een goede verhouding tussen opgeleid personeel, dat tenminste dertig procent moet uitmaken van de staf, en niet opgeleid (onervaren) personeel is van belang. Maar in de Willem II is men daar niet ingeslaagd. Het beroep van vreemdelingenbegeleider of vreemdelingenbewaarder biedt weinig perspectieven.”

De Willem-II gevangenis bestaat nu meer dan één jaar en toch is die verhouding tussen het personeel nog niet recht getrokken. Wat kan de oorzaak daarvan zijn?

“Hals over kop is de kazerné verbouwd en personeel aangetrokken, met als doel te laten zien hoe voortvarend Justitie wel niet is. Justitie wilde scoren met de hete adem van de politiek in z'n nek.

Voor mij is bij Ter Apel van belang dat er goed opgeleid personeel is dat weet waar het aan begint. En dan niet zo iets van welke sleutelbos moet ik gebruiken, maar vooral personeel dat op de hoogte is van de positie van deze mensen die er vastzitten. Bij de Willem-II heeft men de oplossingen van problemen gezocht in geavanceerde elektronica. Maar dat zijn natuurlijk geen reële oplossingen. Vooral een goed leef- en werkklimaat voor vluchtelingen en begeleiders is van essentieel belang.

Spreekt u eerder van vreemdelingenbegeleiders of van vreemdelingenbewaarders?

“Ik ben daar niet uit. Het heeft te maken met de mate waarin mensen een band kunnen opbouwen met de mensen die opgesloten zitten. Ik zie wel dat er begeleiders zijn die zich verdiepen in de problematiek van de asielzoekers.

Ze gaan praten met Vluchtelingenwerk of Amnesty International. Zij beseffen dat er wel wat aan de hand moet zijn als je huis en haard verlaat. Je komt in een cultuur terecht waar asielzoekers uitgekotst worden. En het einde van de weg is opsluiting in de Willem-II. Deze begeleiders realiseren zich dan dat ze aan dit systeem meewerken. Ik sta ermee op en ga ermee naar bed, zeggen ze dan. Ik slaap er niet meer van. Mensen die hun hele kop vol hebben met de problemen van één of twee mensen. Het niet meer weten en zeggen: aan dit repressieve systeem werk ik mee. In hun werk kunnen ze daar niets mee doen.”

Er heerst dus geen sfeer om klachten te melden?

“Mensen kankeren wel wat, maar houden zich verder gedeisd, een beetje té, zou ik zeggen. Er gebeuren twee dingen. Of ze zeggen ‘het is overal wat en ik heb niets te klagen, laat mij maar werken,’ of ze zeggen ‘het zal mijn tijd wel duren, ze bekijken het maar.’ Het heeft ook te maken met een soort angst, als ik hier niet meer terecht kan, waar dan wel? Grote werkloosheid en het grote aantal WAO-ers, maakt mensen te mild ten aanzien van het wel hebben van werk. De angst zit er aardig in.”

Deze begeleiders beseffen dus wel dat mensen in de Willem-II onterecht opgesloten zitten die uiteindelijk weer op straat belanden?

“De vraag is, of het personeel zich daar zoveel van aantrekt. Ik denk het niet. De meeste personeelsle-

den kunnen niet vertellen, wat er met deze mensen aan de hand is. ‘Ze moeten het land uit,’ zeggen ze dan ‘het kan effe niet en daarom zitten ze hier.’ Ik zou willen voorkomen dat er een bijna hopeloos beleid wordt gevoerd, een soort desperado-beleid: we sluiten ze een tijd op, we weten niet wat we met ze moeten, op een gegeven moment moeten we ze laten lopen, we zetten ze richting Antwerpen op de trein en we weten dat ze een uur later de trein weer terug nemen. Dat zeggen de bewaarders zelf. Wat hebben die mensen te verliezen? Ze verdwijnen de illegaliteit in of we zien ze hier na verloop van tijd weer terug.”

Dat lijkt me niet erg motiverend werken en ook zijn weerslag hebben op de sfeer op de werkvloer.

“Ik denk dat mensen die daar willen gaan werken zich niet goed realiseren

welke mensen opgesloten worden in zo'n gevangenis.

Als je denkt dat het gaat om bajesklanten die een kluis gekraakt hebben, dan

ga je daar met een heel verkeerd perspectief werken.

De mensen die opgesloten worden in de

Willem-II en straks in Ter

Apel hebben niets te verliezen, absoluut niets, en

dat levert een explosief mengsel op. Het is niet

voor niets dat van tijd tot tijd in die tenten van alles uit de klauwen loopt.”

De arbeidsomstandigheden zijn vaak niet best. Bij het Grenshospitium, bijvoorbeeld, lag het ziekteverzuim heel hoog. Hoe ligt dat bij de Willem-II?

“Ik weet dat er een behoorlijk ziekteverzuim is. Bij Justitie ligt het ziekteverzuim in het algemeen relatief hoog en dat heeft te maken met de arbeidsomstandigheden. De gekozen medezeggenschapsraad weet wat er op de vloer leeft. Het management zou daar veel aan kunnen hebben.”

Wat zou u mensen in Ter Apel nu mee willen geven?

“Kijk, het gaat er niet om een baan waarbij je zegt ‘het is geen Defensie meer, maar Justitie.’ Het gaat om een bepaald soort werk met een bepaald soort mensen, uitgeprocedeerde vluchtelingen. Je moet weten waar je gaat werken. Het is toch anders dan wanneer je met een machine gaat werken of in een magazijn van de NAVO. Werken met mensen in een vreemdelingen gevangenis is een hemelsbreed verschil met werken in een NAVO-depot. Ik hoor ook vaak werknemers zeggen dat ze dat gezeik de hele dag aan hun kop zat zijn. Maar je moet wel op een fatsoenlijke manier met die mensen omgaan en communiceren. Als je dat niet geleerd hebt knap je af.”

Vind u dat mensen terecht opgesloten zitten in de Willem-II?

“Nee, ik vind het eigenlijk de zwarte kant van een rijk democratisch land, het is eigenlijk een zwaktebod. We gaan daar met z'n allen heel slecht mee om.”

Rick van Amersfoort

“Ik zou willen voorkomen dat er een hopeloos beleid wordt gevoerd”

Hans van Duijn, voorzitter Nederlandse Politie Bond

“Opsluiten is een nep-oplossing”

Hans van Duijn is voorzitter van de Nederlandse Politie Bond. In diverse media heeft hij zich uitgesproken over de nutteloosheid van vreemdelingenbewaring. Van Duijn: “Het opsluiten van uitgeprocedeerden en illegalen is een nep-oplossing. Het sluiten van de grenzen zoals de Schengen-akkoorden voorschrijven is onzin, het is een schijnoplossing.”

“Als men het ergens slecht heeft, laat men zich niet tegenhouden. Immigratie blijft bestaan, maak je de regels scherper, dan komen er juist meer illegalen. De overheid zet vervolgens weer meer politie in. Als we uitgeprocedeerden en illegalen gaan oppakken en gevangen zetten, zadelt de overheid politie en bewakers met een menselijk drama op. Opsluiten leidt tot meer bewakers en politie en tot meer gesloten inrichtingen. Als we meer cellen bouwen, eindigen we in een politiestaat. Dat willen we niet, dat is geen oplossing.”

In welke richting gaat een oplossing dan wel?

“Een eerlijke verdeling tussen Noord en Zuid over de wereld is een oplossing.”

Maar is dat niet een oplossing die ver weg is? Wat te doen in de tussentijd?

“Nee, op zich is die oplossing niet ver weg, we moeten eerlijk delen. Maar mensen hier moeten dan wel inleveren en dat wil men niet. Een oplossing heeft met het volgende te maken: We moeten de aantrekkingskracht van Europa verminderen en tegelijk de aantrekkingskracht van de herkomstlanden helpen vermeerderen. Velen willen toch in hun eigen omgeving aan de slag.”

Hoe moet je die verschillen in welvaart, bijvoorbeeld tussen Europa en het

Afrikaanse continent dan oplossen?

“Het laat zich vergelijken met water, dat stroomt altijd van hoog naar laag. Dus moeten we zien te nivelleren. Hier in het Westen denken we niet na over de gevolgen die ons beleid heeft en ook in het verleden heeft gehad. Dat is de fout van de geschiedenis. Een gevolg van wat we ondernomen hebben, is dat men hierheen komt. Dat kan zijn door honger, dorst, economische omstandigheden. De consequenties van het beleid worden niet overzien.”

Sommige mensen denken dat een verwijderingscentrum misschien wel een deel van de oplossing is voor het immigratievraagstuk?

“Zolang er niet een echte oplossing is in bijvoorbeeld landen van herkomst, mag je hier zeker geen mensen vastzetten; als er een echte oplossing was dan zou tijdelijk vastzitten niet zo'n punt hoeven zijn.”

Diverse politici hebben zich akkoord verklaard met het verwijderingscentrum. Wat vindt u daar van?

“Er zijn nauwelijks protestgeluiden vanuit Den Haag gekomen. Dat komt onder andere door het Bolkestein-sfeertje. Den Haag steekt zijn kop in het zand, het is struisvogelpolitiek. Politici denken niet na over oplossingen op lange termijn. Men denkt dat een gevangenis weer even een op-

lossing is, dat is niet ver vooruit gedacht. De politiek zal overigens nooit zo'n gevangenis in Den Haag neerzetten maar wel ver weg, in Ter Apel bijvoorbeeld.”

Wat vindt u van het verwijderingscentrum?

“Je creëert een soort land in een land als je gevangnissen en cellen bouwt. Je sluit Nederland af van z'n omgeving, je spert er prikkeldraad omheen en sluit mensen verder uit.”

Heeft u de indruk dat Nederland een zeker economisch belang heeft bij de aanwezigheid van illegalen?

“Nee, niet in z'n algemeenheid; er werken illegalen maar slechts een klein deel van de economie drijft op illegalen. Zoals C & A, dat profiteert van de illegale naaiateliers. Illegale mensen zijn hier en dragen belasting en premies af, terwijl ze er eigenlijk niet mogen zijn.”

Wat moet je dan met mensen die hier zijn terwijl ze er niet mogen zijn?

“Je moet ze gewoon socialiseren in de maatschappij. Anders dreigen ze in handen gespeeld te worden van het criminele circuit. Uiteindelijk hebben ze niet zo veel te verliezen en zijn ze een gemakkelijke prooi voor deze tak. Er kan bij totaal perspectieflozen ook een normverschuiving plaatsvinden.”

Heeft u de indruk dat in dit soort Hui-

zen van Bewaring zoals straks in Ter Apel ook criminelen zitten?

“Ik denk niet dat er veel criminelen tussen zitten, er zal er eens eentje wat gedaan hebben. Strafbare feiten worden in een strafgevangenis afgehandeld. Het kan ook zijn dat er vluchtelingen vastgezet worden die verkeerd gedrag tonen, bijvoorbeeld agressief zijn in het opvangcentrum.”

Wat verstaat de overheid onder 'technisch moeilijk uitzetbaar of technisch niet verwijderbaar'?

“Dat zal veelal betekenen dat het land van herkomst liever geen vluchtelingen terugneemt, die het land eerder juist verlieten.”

Zou u ooit gaan werken in een verwijderingscentrum?

“Ik zou daar niet kunnen werken vanuit mijn functie.”

Maar fictief, stel er is een vacature?

“Moeilijke vraag; misschien wel om in menselijk opzicht nog iets te kunnen doen voor mensen.”

Maar je voert beleid uit, je zult de bewakersrol moeten vervullen.

“Ja, maar als we geen mensen als bewakers hadden zou alles elektronisch kunnen worden bewaakt. Je kunt dus toch ook een menselijk gezicht aan dit soort werk geven.”

Rens den Hollander

Is de Wereld van iedereen?

Het verwijderingscentrum als onderdeel van het vreemdelingenbeleid

Het aantal vluchtelingen op de wereld neemt toe. Er zijn momenteel miljoenen mensen op de vlucht. Een klein deel daarvan vlucht naar Europa. Waarvan een nog kleiner deel naar Nederland komt. Steeds minder vluchtelingen krijgen hier een kans. Er wordt niet gekeken naar vluchtmotieven waardoor je vanzelf kunt uitkomen op oplossingen. Nee, er wordt gestudeerd op afschrikkeffecten in de hoop dat mensen niet meer komen. Er verschijnen steeds meer hekken aan de grenzen van Europa, meer politie, militairen, infra-roodcamera's, enz.. Er wordt dan ook wel gesproken van het “fort Europa”. Steeds vaker komen vluchtelingen om bij hun pogingen om Europa binnen te komen.

Het nationale vreemdelingenbeleid is steeds meer een Europese zaak. Geen land van de Europese Unie wil gastvrij zijn dan het andere, want dan zou men in dat land asiel of een visum aanvragen. Beleid van diverse Europese landen wordt steeds meer op elkaar afgestemd, ‘geharmoniseerd’. Er zijn gezamenlijke afspraken over het terugdringen van aantallen

vluchtelingen. Zo hebben Europese partners verdragen getekend, waarbij bepaald is dat vluchtelingen slechts in één Europees land asiel kunnen vragen. Is een asielzoeker uitgeprocedeed dan dient deze Europa te verlaten.

Afschrikking

Justitie hoopt door afschrikwekkende maatregelen zoals een verwijderingscentrum, het aantal vluchtelingen terug te dringen. Het verhaal moet de ronde doen dat als je in Nederland asiel vraagt. De kans is groot dat je uiteindelijk in gevangenschap op uitzetting zit te wachten. Dit verhaal sijpelt door naar landen van herkomst waardoor potentiële nieuwkomers thuisblijven, althans dat hoopt Justitie. Dit is wel een heel kortzichtige gedachte. Vluchtelingen laten zich niet tegenhouden en vluchtelingenstromen zijn echt niet hiervandaan te regelen. Vluchtelingen schrikken misschien enigszins terug van de harde maatregelen waarmee ze hier geconfronteerd worden, maar de situatie die wordt ontvlucht is altijd nog vele malen schrijnender.

Van het verwijderingscentrum gaat tevens een criminaliserend effect uit. Als je mensen opsluit in een gevangenis of onder zware beveling zet in een Asielzoekerscentrum, denkt een deel van de bevolking al snel dat het ook ‘criminelen’ zijn. Justitie voedt deze gedachte door te zeggen dat er ook mensen zitten ‘die dingen doen die niet door de beugel kunnen’. Enige uitleg over wat zij hiermee bedoelt geeft zij niet.

Lapmiddelen

Justitie zorgt ervoor dat er steeds meer kanslozen, uitgeprocedeerden en mensen zonder verblijfsvergunning komen.

De overheid stelt dat er ‘echte en onechte’ vluchtelingen zijn. De groep ‘echte’ vluchtelingen is heel klein, de overgrote rest wordt gewoon buitengesloten. Zij zijn volgens Justitie kansloos, en raken uitgeprocedeed. Als ze niet door Justitie uitgezet worden, blijven ze hier illegaal. Velen kunnen echter niet terug, en waar zouden ze anders heen moeten? Voor deze mensen wil Justitie nu een verwijderingscentrum bouwen. De bevolking

moet het gevoel krijgen dat er effectief wordt uitgezet, dat het aantal vluchtelingen omlaag gaat. Het is een beleid waarbij de kop in het zand gestoken wordt. Het zijn lapmiddelen zonder dat een oplossing van problemen dichterbij komt.

Een ander effect van het strenge beleid is dat vluchtelingen door de sterk verminderde kansen op asiel de asielprocedure overslaan en in de illegaliteit belanden. Hiermee probeert men gevangenschap die op een asielaanvraag kan volgen te vermijden.

Vluchtelingen denken vaak dat Europa, en met name ook Nederland, mensenrechten respecteert. Dit beeld brengt Europa ook zelf naar buiten. Het rijke, vrije Westen wordt op TV en in andere media ook als zodanig gepresenteerd. Dat gegeven maakt, samen met de vele vluchtmotieven die mensen hebben, dat vluchtelingen hierheen komen. Eenmaal hier ontdekken ze de ware aard van die mensenrechten. Die gelden slechts voor een select gezelschap.

Rens den Hollander

Wethouder uit Pekela pleit voor structurele maatregelen

Komst verwijderingscentrum geen oplossing werkloosheid Oost-Groningen

Groningen is met zijn bodemschatten en vruchtbare landbouwgrond één van de rijkste provincies van Nederland. Toch is Oost-Groningen de afgelopen jaren getroffen door bedrijfssluitingen, reorganisaties en verlies van vele honderden arbeidsplaatsen. Reorganisaties in de kartonindustrie, de voortslepende afslankingsoperatie bij AVEBE, de sluiting van de rendabele MB-spellenfabriek door de Engelse concerndirectie en de sluiting van het NAVO-depot in Ter Apel zijn de belangrijkste. De bedrijfssluitingen en reorganisaties hebben ertoe geleid dat er voor velen nog steeds geen perspectief is op vervangende werkgelegenheid. Daarom trekken nog steeds veel mensen

weg uit de regio naar andere delen van het land, op zoek naar werk. Met de sluiting van het NAVO-depot is duidelijk geworden dat militaire activiteiten geen basis kunnen vormen voor een gezonde economische ontwikkeling in Oost-Groningen. De vervangende werkgelegenheid die nu door het Ministerie van Justitie wordt geboden in de vorm van een verwijderingscentrum voor vluchtelingen, is in dit verband ook een lapmiddel.

Voor het scheppen van werkgelegenheid in Oost-Groningen zijn structurele maatregelen nodig, niet het openen van een verwijderingscentrum voor vluchtelingen of een militair oefenterrein. Structurele maatregelen

zijn bijvoorbeeld een betere ontsluiting en bereikbaarheid van Oost-Groningen (openbaar vervoer), verbetering van de infrastructuur en het stimuleren van bedrijvigheid die aansluit bij de sterke kanten van de regio. Sterke kanten zijn bijvoorbeeld de recreatie in en rondom Westervolde, de ontwikkeling en toepassing van nieuwe gewassen in de landbouw en de ontwikkeling van verwerkende industrie daarvoor. Daarnaast moet er onderzocht worden welke mogelijkheden het achterland, Duitsland, Scandinavië en de Oost-Europese landen, kan bieden.

Eén van de nieuwe gewassen die voor de regio een belangrijke stimulans voor de werkgelegenheid kan zijn, is

de hennep teelt ten behoeve van onder andere de papierindustrie. Een actief optreden van de rijksoverheid ter bevordering van deze bedrijfstak is hard nodig. Hennep is een uitermate goed voorbeeld van een product dat in de landbouw op milieuvriendelijke wijze verbouwd kan worden en waar geen overschotten van zijn. Bovendien kan hennep in vele producten toegepast worden, van kleding tot meubelplaten en papier. Braakliggende grond kan weer in cultuur gebracht worden en de hennep kan als grondstof dienen voor verwerkende industrie in de regio, zoals bijvoorbeeld door de verwerkingsfabriek Hempflax.

Het zal duidelijk zijn dat het verwijderingscentrum en eventueel een militair oefenterrein in de regio geen structurele werkgelegenheidsmaatregelen zijn. De rijksoverheid scheept, zoals in het verleden ook vele malen is gebeurd, de bevolking van de veenstreek (het Noorden) af met economische lapmiddelen die geen werkelijke oplossingen zijn voor de hoge werkloosheid in de regio. Voor een structurele ontwikkeling van de regio moeten de miljarden van de rijksoverheid gestoken worden in bedrijvigheid die aansluit bij de sterke kanten van Oost-Groningen.

Met de komst van het verwijderingscentrum in Ter Apel worden werkzoekenden en vluchtelingen tegen elkaar uitgespeeld. Door het uitblijven van structurele werkgelegenheidsmaatregelen zijn uiteindelijk alle betrokkenen de dupe.

Coen Oosterveld, Wethouder Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Pekela

Demonstratie bij de Willem-II vreemdelingengevangenis in Tilburg

(Vervolg van pagina 1)

"De terugkeerfunctionaris zei tegen me dat ik mijn tijd hier verspilde en maar beter aan mijn uitzetting kon meewerken."

Justitie begon vanuit de gevangenis in Tilburg opnieuw een identiteitsonderzoek. Eerder was dat vanuit de grensgevangenis al gebeurd. John's vriendin werd opgebeld voor informatie over zijn land van herkomst. John werd bij een ambassade gepresenteerd die hem niet als inwoner van het betreffende land erkende. Hij werd voor de tweede keer bij een andere ambassade gebracht die hem de eerste keer ook al niet als onderdaan geaccepteerd had. Na vijf maanden werd hij weer op straat gezet.

Dagelijkse verveling

"'s Morgens om half acht wordt de celdeur geopend. Je krijgt de avond ervoor brood voor de ochtend. Dat moet je dus opsparen. Om 12 uur wordt eten in plastic bakjes in de cel gebracht. De hoeveelheid is doorgaans niet genoeg. Soms is er fruit, de rest moet je zelf kopen. Eenmaal per week kun je een bestellijst invullen voor boodschappen die over het algemeen behoorlijk duur zijn vergeleken met buiten de gevangensmuren.

Een dag bestaat verder uit verveling en TV kijken. Je hebt geen privacy want je zit met acht personen op een cel. Per dag werden we een uur ge-

lucht, terwijl het midzomer was. Het was heet op de cel waar geen frisse lucht binnen kan. Twee keer per week is er drie kwartier sport en is de bibliotheek even open. Eens per week kun je de creativiteitsruimte bezoeken en je kunt per dag enkele uren werken.

Je verdient met een 20-urige werkweek fl. 27,50. Het geld wordt niet contant maar op rekening uitbetaald. Je verdient er dus nauwelijks iets mee. Velen weigeren dan ook werk. Anderen blijven volhouden omdat het werk tijdsverdrif en een middel tegen verveling is. Het is heel dubbel: illegalen en vluchtelingen mogen niet werken in Nederland. Veel van de mensen die in deze gevangenis zitten zijn opgepakt omdat ze illegale werknemers waren, bijvoorbeeld in een naaiatelier. En hier in de gevangenis mag je wel, zij het onderbetaald en onder slechte werkomstandigheden, aan de Nederlandse economie bijdragen."

De Medische Dienst schrijft paracetamol of 'vrijheid' voor John: "Als je bij de Medische Dienst komt met een klacht, wordt je al snel met een paracetamoltablette weggestuurd. Ze zeggen dat je klacht onder andere komt door de stress in de gevangenis en dat je klachten voorbij zijn als je vrij

bent!" John concludeert dan ook: "Vrijheid is het beste medicijn!" John: "Als je aandringt met je klacht dan helpen ze je wel. Maar in eerste instantie word je niet serieus genomen."

Isolatie

John zag geen perspectief meer. Hij deed een poging tot zelfdoding. Hij werd daarop twee weken in een isoleercel gezet. John: "Mijn vriendin en ons kind werden niet gewaarschuwd

twee weken geïsoleerd. "Ik mocht mijn vriendin en advocaat niet bellen. Er is een speciaal regime in isolatie, je mag niets, ik moest zelfs naakt in die cel. Je kunt geen contact hebben met andere gevangenen." Zijn vriendin vond het raar dat ze die hele week niets van hem hoorde. Ook was het vreemd dat Ben haar die week niet op bezoek vroeg terwijl ze elke week kwam. Zij belde naar de gevangenis. Daar vertelde het personeel haar eerst niets over de isolatie van

Ben. Pas in de tweede week isolatie kon zij hem bezoeken. Zij trof hem niet aan in zijn eigen kleren en schoenen, maar in een blauw

overall en op slippers. Het bezoek vond plaats in een apart kamertje. Een bewaker zat er bovenop, bemoeide zich zelfs met het gesprek. Hij zat te roken terwijl Ben geen sigaret mocht opsteken.

John werd nogmaals bedreigd met isolatie. John: "Toen ik op de verjaardag van mijn dochtertje een kaars aanstak om het te vieren, kwam er een bewaker binnenstuiven op mijn cel. Hij schreef een rapport over mij. Daarop kwam de directeur en dreigde mij met isolatie wegens het branden van een kaars."

John: "Er is een speciale vleugel met afzonderingscellen waarin mensen

enkele dagen voor hun deportatie geïsoleerd worden. Het regime is nog zwaarder, je wordt bijvoorbeeld nog korter gelucht. Ze overrompelen je met een uitzettingsbevel, en contacten met anderen zijn daarna niet meer mogelijk."

Bezoekregeling

Slechts één uur per week mag een gedetineerde bezoek ontvangen. Het tijdstip wordt door de directie bepaald. Kan de bezoeker niet komen, dan gaat het hele bezoek die week niet door. De bezoeker mag niets voor de gevangene meenemen en kan hem of haar slechts een bekertje automatenkoffie aanbieden. De bezoeker, zelfs al is het een baby (zoals het kind van John), wordt gefouilleerd.

John: "Je wordt in de gevangenis niet als mens behandeld, maar als beest. Er is sprake van racisme. Justitie zou moeten nadenken over het psychologische effect van vastzetten en de niet-humane behandeling. Het is een aanval op je persoonlijkheid, ze gebruiken hun kracht om jou klein te krijgen, ze hebben daar geen recht toe."

John is gedesoriënteerd nu hij weer vrij is. "Alles is weer nieuw, maar je moet ook weer helemaal opnieuw beginnen. Je bent alles kwijtgeraakt, een baan, vrienden. Je bent bang, voor de politie bijvoorbeeld."

Rens den Hollander

Laat de geschiedenis zich herhalen?

Een vooroorlogse boodschap voor Ter Apel

Een vergelijking met het vluchtelingenbeleid van de jaren 30 en 40 en dat van nu ligt zeer gevoelig. Niet alleen omdat het moralistisch kan overkomen, maar ook in verband met de gruwelen die in de Tweede Wereldoorlog plaatsvonden. Maar die vergelijking brengt veel overeenkomsten aan het licht tussen het vluchtelingenbeleid van Nederland van de jaren 30 en dat van de jaren 90. Het is belangrijk, niet om te zeggen dat er een Derde Wereldoorlog kan uitbreken, maar om vraagtekens te zetten bij het huidige vluchtelingenbeleid.

foto Rachel Corner

In mei 1930 stuurde de toenmalige Nederlandse minister van Justitie Goseling een brief aan alle instanties die belast waren met de uitvoering van het vluchtelingenbeleid. Een citaat uit de brief van de minister: "Een vluchteling zal voortaan als een ongewenst element voor de Nederlandse maatschappij en derhalve als een ongewenste vreemdeling te beschouwen zijn, die derhalve aan de grens geweerd en, binnenslands aangetroffen, over de grens gebracht zal moeten worden...". Wat is er aan de hand?

Jaren 30

Na het aan de macht komen van de nazi's in 1933 tot het begin van de Tweede Wereldoorlog in september 1939 komen ongeveer 30.000 vluchtelingen, waaronder 22.500 joden, naar Nederland. Nederland is niet het enige land waar in de jaren 30 vluchtelingen hun veiligheid proberen te vinden.

De vluchtelingen komen niet alleen uit Duitsland. Ook uit Oost-Europa, Polen en Roemenië, waar een groeiend antisemitisme hen het leven onmogelijk maakt, vluchten veel joden. De Verenigde Staten hebben de grenzen gesloten voor deze vluchtelingenstroom. Daardoor zijn de joodse vluchtelingen aangewezen op de opvang in de West-Europese landen.

Nederland sluit haar grenzen

In juli 1938 wordt een internationale vluchtelingenconferentie gehouden om de vluchtelingenproblematiek te bespreken. De Verenigde Staten verruimen hun immigratiequota niet en ook andere landen doen geen concessies. Plannen om de vluchtelingen massaal af te voeren naar onherbergzame gebieden als Madagascar of Guyana lijden schipbreuk.

Een internationale oplossing voor 'het vluchtelingenprobleem' lijkt niet haalbaar. De Neder-

landse regering besluit de grenzen te sluiten voor de verdergaande vluchtelingenstroom. Ook België, Frankrijk, Engeland en Zwitserland proberen hun grenzen hermetisch af te sluiten. De verscherping van het Nederlandse vluchtelingenbeleid heeft naast het sluiten van de grenzen tot gevolg dat "ongewenste vreemdelingen" die zich in Nederland ophouden, worden opgespoord en gevangen gezet.

In november 1938 besluit de Nederlandse regering tot het inrichten van kampen voor vluchtelingen. Illegaal in Nederland verblijvende mannen worden opgesloten in vluchtelingenkampen in Reuven (Limburg), Hoek van Holland (Zuid-Holland), Veenhuizen (Norg, Drenthe) en in Hellevoetsluis (Zuid-Holland).

Hellevoetsluis

Na het vertrek van de Marine naar Den Helder in de jaren 20 en de economische crisis van de jaren 30 gaat het snel bergafwaarts met Hellevoetsluis. Jongeren verlaten het dorp op zoek naar een betere toekomst. Het aantal inwoners daalt naar ongeveer twaalfhonderd.

De slechte economische situatie van Hellevoetsluis baart ook de regering zorgen. Daarom worden in 1938 de oude, leegstaande gebouwen van de Marinekazerne gekozen als plaats om honderden joodse mannen - voornamelijk Duitse, maar ook Poolse en Oostenrijkse - die zonder de vereiste papieren de grens over waren gekomen ('illegaal' in Nederland verblijven), op te sluiten.

In het 'Rotterdamsch Nieuwsblad' van 4 januari 1939 staat een verslag van de aankomst van de eerste 'illegalen'. Eén van de dorpswinkeliers antwoordt als er naar zijn mening wordt gevraagd: "Laat er nog maar meer komen". Het commentaar van de verslaggever hierbij: "En

bij zichzelf rekende hij misschien al uit: als er duizend vluchtelingen komen, die elk zeventig cent zakgeld per week ontvangen, dan betekent dit dus al een bedrag van 700 gulden, hetwelk in de kom van de gemeente zal worden besteed. En dan komen daar nog bij de aankopen van de kampeiding en de verteringen, welke de vluchtelingen, die erin geslaagd zijn hun geld, of althans een gedeelte ervan mee over de grens te nemen, ongetwijfeld zullen maken. Hellevoetsluis is uit zijn slaap ontwaakt!"

Laat de geschiedenis zich herhalen?

Op 19 augustus 1939, nog voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, wordt het kamp Hellevoetsluis ontruimd. De vluchtelingen worden overgebracht naar kamp Westerbork. In de Marinekazerne worden Nederlandse militairen ondergebracht.

Na de Nederlandse capitulatie wordt tijdens de Duitse bezetting kamp Hellevoetsluis een doorgangskamp. De joden vertrekken echter niet naar de Verenigde Staten, maar terug naar het oosten...

Opsluiting van 'illegalen', een verlaten legercomplex, een dorpsgemeenschap die blij is met werkgelegenheid: Hellevoetsluis 1938, Ter Apel 1995. Mag je een vergelijking trekken?

Werkgroep Vluchtelingen Vrij

bronnen:

'Joodse vluchtelingen en het kamp in Hellevoetsluis' door C.L. van den Heuvel en P.G. van den Heuvel-Vermaat

'Joodse vluchtelingen in Hellevoetsluis 1938 - 1940' door A.L. Jonker

Vele illegalen betalen premies zonder daarvan iets terug te zien

Zeventien jaar volgens de regels gespeeld, en toch van het veld geschopt

Af en toe komt hij niet uit zijn woorden - "Begrijp je het wel?", vraagt hij dan. Mohammed Azghay (36) is helemaal op. De slepende strijd om een verblijfsvergunning, geldige papieren, heeft zijn tol geëist. Mohammed Azghay voelt zich 'van het veld geschopt'. En dat doet pijn.

Ruim zeventien jaar woont hij nu in Nederland. Altijd hard gewerkt, keurig premies afgedragen, nog niet eens voor een parkeerboete in aanraking geweest met de politie. En toch verblijft hij volgens de regels illegaal in Nederland. Hij moet samen met zijn vrouw en vier kinderen terug naar zijn geboorteland, Marokko, waar zijn en haar familie al lang zijn weggetrokken naar België en Nederland. Het interview met Mohammed Azghay vindt plaats in de keuken van Coby en Aad Vreugdehil in Den Haag, een tuindersechtpaar bij wie hij al bijna tien jaar in loondienst werkt.

Het verhaal van Mohammed Azghay is dat van zoveel illegale buitenlanders die hier werk zoeken. Azghay kwam in 1978 naar Nederland, omdat hij in het Westland aan de slag kon bij een tuinder. 'Wit', wel te verstaan: van zijn loon werden premies en belastingen ingehouden. In 1986 kwam Azghay in vaste dienst bij Aad Vreugdehil.

Mohammed Azghay voldoet formeel aan de voornaamste criteria: hij heeft minimaal zes aaneengesloten jaren 'wit' gewerkt en zich nooit op het criminele pad begeven. Het addertje zit elders. De Marokkaan is namelijk twee keer toevallig opgepakt bij controles en vervolgens Nederland uitgezet. Eenmaal in 1986, tijdens een inval in het Rotterdamse pension waar hij woonde. De tweede keer in 1988, toen hij in Antwerpen zijn familie bezocht. Het formele argument voor het niet afgeven van een verblijfsvergunning van Justitie luidt, dat Moham-

med Azghay twee keer is uitgewezen. "Justitie zegt dat ik had moeten weten dat ik niet terug mocht komen." Maar ja, in het armoedige noorden van Marokko was geen werk, dus keerde hij beide keren terug op zijn stek in 's-Gravesande. Met instemming van Aad Vreugdehil, want die is zeer te spreken over zijn Marokkaanse werknemer. Vreugdehil en zijn echtgenote steunen hem op alle fronten en schreven brieven aan Justitie.

Mohammed Azghay ging tegen de beslissing van Justitie in hoger beroep bij de Raad van State. Maar de rechtbank in Haarlem besliste dat hij die uitspraak niet in Nederland mocht afwachten. Sindsdien hangt het gezin Azghay elke dag uitzetting boven het hoofd. De dreiging van uitzetting bestaat tot op de dag

Tomatenplukker in het Westland, foto Tjabring van Egten

van vandaag. Maar de familie heeft ermee leren leven. Kaoutar (10), de oudste dochter, waakt tijdens afwezigheid van haar vader als een triër over het gezin. Ze spreekt vloeiend Nederlands, neemt de telefoon altijd aan en weet precies wat ze wel en niet kan zeggen. Kaoutar, sinds haar vijfde in Nederland, was dit jaar de beste in haar klas. Huilend zegt ze: "Ik wil nooit terug en doe mijn best om bij mijn vriendinnen op school te blijven. Ik zal nooit teruggaan naar een klein dorp achter de bergen." Mohammed Azghay heeft het sterke vermoeden dat Justitie volstrekt niet geïnteresseerd is in zijn verhaal, maar dat de zaak gewoon met een pennestreek is afgedaan. De Raad van State heeft zich over zijn geval gebogen. Tegen beter weten in hoopt hij dat men daar de moeite neemt om zijn verhaal af te wegen.

En als hij toch het land uit moet? In de vriendelijke ogen ligt een vastberaden blik: "Ik weet het nog niet. Maar we kunnen niet terug. Wij hebben daar niemand meer, en ook geen toekomst. Als ik terug moet, zijn zeventien jaar van mijn leven weggegooid. Al die jaren heb ik meegewerkt aan de opbouw van de economie van dit land." Gemiddeld 15.000 gulden per jaar is al die tijd afgehouden van zijn salaris. Mohammed Azghay: "Als wij geen recht hebben om hier te zijn, dan wil ik in ieder geval dat geld terug."

De voorzitter van de Raad van State oordeelde dat Mohammed Azghay een nieuwe aanvraag voor een verblijfsvergunning kan indienen.

(Deze tekst is een bewerking van een interview van Sytse van Aalsum met Mohammed Azghay uit Trouw van 29 juli 1995)

De meest gestelde vragen over gevangenen en het verwijderingscentrum voor vluchtelingen en illegalen

Zitten in deze gevangenen criminelen?

Justitie (Immigratie en Naturalisatie Dienst en het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers) beweert dat het ook gaat om mensen die "iets hebben gedaan dat niet door de beugel kan". Bij navraag over wat deze mensen gedaan hebben, kan het Ministerie haar uitspraken niet onderbouwen. Het antwoord op de vraag is dus nee, de gevangenen zijn geen criminelen. Niemand zit in deze gevangenis een straf uit of is veroordeeld door de rechter. De vluchtelingen en illegalen in deze gevangenis worden alleen vastgehouden omdat zij geen geldige verblijfspapieren hebben. Vaak voor kleine vergrijpen, doorlopen veroordeelde vluchtelingen en illegalen, normale gerechtelijke procedures en belanden na veroordeling in reguliere Huizen van Bewaringen.

Gaan de gevangenen vanuit deze gevangenis echt het land uit?

De vluchtelingen en illegalen worden vastgehouden met het doel ze het land uit te zetten. Vaak lukt dat niet. Na enkele weken, maar vaak enkele maanden (6 tot 8) wordt de vluchteling of illegaal 'vrijgelaten'. Hij wordt naar het station gebracht en op de trein gezet of op straat gezet met het verzoek het land te verlaten. Van deze mensen wordt ongeveer een kwart volgens Justitie (in de praktijk de helft) op deze manier vrijgelaten.

Wat voor mensen zitten in deze gevangenen?

Het zijn mensen die naar Nederland zijn gekomen en door het verharde toelatingsbeleid geen verblijfsvergunning hebben gekregen. Zij zijn hier gekomen om asiel te vragen, of zich bij hun familie te voegen of om andere redenen. Het kunnen ook mensen zijn die al jaren in ons land wonen, werken en premies afdragen zonder officiële verblijfstitel. Deze mensen kunnen of niet uitgezet worden naar hun land van herkomst omdat dat land deze mensen niet terugneemt, of deze mensen hebben geen identiteitspapieren (vernietigd om het land van oorsprong uit te vluchten).

Wat is een Asielzoekerscentrum (AZC)?

Doelgroep is kansrijke vluchtelingen
Lange verblijfsduur, meestal 6 tot 12 maanden
De vluchteling staat centraal
Het AZC is gericht op voorzieningen buiten het AZC
Wekelijkse meldplicht
Geen extra beveiliging
(Basisdocument Centraal Orgaan opvang asielzoekers 1994, Rijswijk 1 juli 1994)

Wat voor Asielzoekerscentrum komt in het verwijderingscentrum Ter Apel?

Doelgroep is kansloze vluchtelingen
Verblijfsduur is volgens het Ministerie van Justitie 3 maanden
De uitzetting van de vluchteling staat centraal
De voorzieningen zijn niet gericht op integratie van de vluchteling in de Nederlandse samenleving
Dagelijkse meldplicht
Extra beveiliging
Gecombineerd met een gevangenis in een verwijderingscentrum
(Volgens Staatssecretaris Schmitz (Tweede Kamer stukken) en mevrouw Haarsma (COA op de informatieavond 11 juli 1995 in Ter Apel))

